

**ҚАЗАҚТЫҢ ХІХ-ХХ
ҒАСЫРЛАРДАҒЫ
МӘДЕНИЕТІ**

**ҚАЗАҚТЫҢ ДӘСТҮРЛІ МӘДЕНИЕТІН ЗАМАННЫҢ
ЖАҢА ТАЛАПТАРЫНА САЙ ӘРІ ҮЙЛЕСІМДІ
ӨЗГЕРТУДІҢ БІР БАҒДАРЛАМАСЫН ҚАЗАҚ
АҒАРТУШЫЛАРЫ НЕГІЗДЕГЕН.**

**Егер Зарзаман өкілдері ресейлік ықпалды түгелімен
теріске шығарып, өткен уақыт құндылықтарын
жандандыруға шақырса, қазақ ағартушылары екі Ресейді
айыра білді (орыс білімділері және әкімшіл жүйе).**

“Зар заман” мектебі ақындары

Д. Бабатайұлы

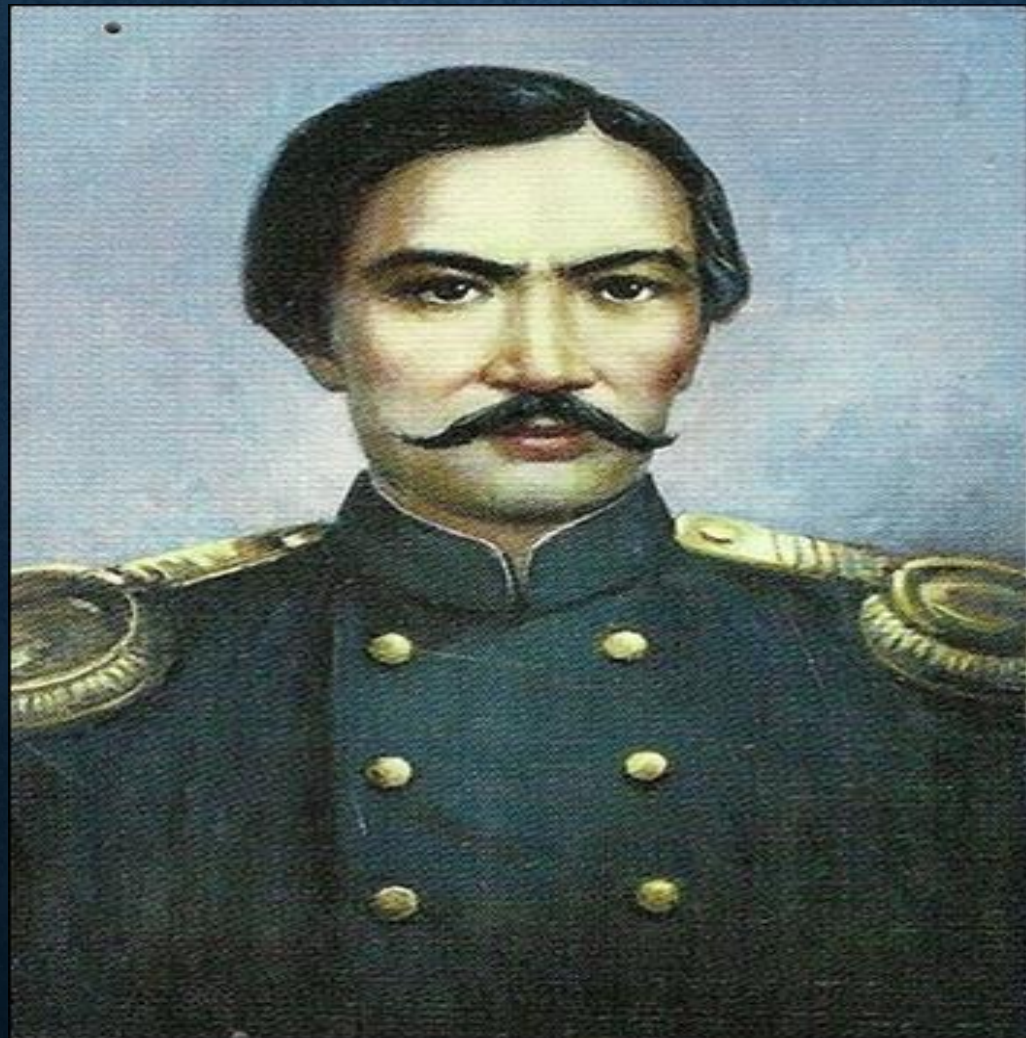
Ш. Қанайұлы

М. Мөңкеұлы

**ҚАЗАҚТЫҢ МӘДЕНИЕТІНЕ ҮЛКЕН ҰЛЕС
ҚОСҚАН ҚАЗАҚТЫҢ ҒАЛЫМДАРЫ**

ШОҚАН ШЫҢҒЫСҰЛЫ УӘЛИХАНОВ

Шоқан Уәлиханов «Үлкен қырғыз-қайсақ ордасының ескі аңыз адамдары», «Қазақтардағы шамандықтың іздері», «Қашқария туралы жазулар», «Сахарадағы мұсылмандық туралы» және т.б. ғылыми еңбектерде қазақ және басқа түрік халықтарының мәдениетіне энциклоредиялық талдау берген.

ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИН

- «Қазақ хрестоматиясын» және қазақ балаларына орыс тілін үйретуге арналған оқу құралдарын жазды.
- «Ислам Шариаты» атты кітабын шығарды.
- Қазақтың әдеби тілінің негізін салушылардың бірі
- Халықтың ауыз-әдебиетінің, әдет-ғұрпын зерттеуші

АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫ

- **Абай орыстық білім мен техниканы насихаттағанымен, христиан дінінен қазақты аулақ болуға шақырады. Ислам – халықтық мәдениеттің тірегі, оның рухани қазығы. Алланың өзі де рас, сөзі де рас, Рас сөз еш уақытта жалған болмас.**

- Абай әдеп тақырыбын қозғағанда иман мәселесіне көп көңіл аударады және оны арлылық пен ұяттың баламалары ретінде түсіндіреді. Абай өз халқының бойындағы кісілік қасиеттермен қатар, теріс қылықтарды да қатал сынға алады:

Өсек, өтірік, мақтаншак,

Еріншек, бекер мал шашпақ.., –

деген өлең жолдарында Абайдың сыни этикасы көрініс тауып тұр.

- Ұлттық мәдениеттің қорғаушысы деп Абай Руханилықты, Иmandылықты, Сезімді ұсынды.

МІРЖАҚЫП ДУЛАТОВ

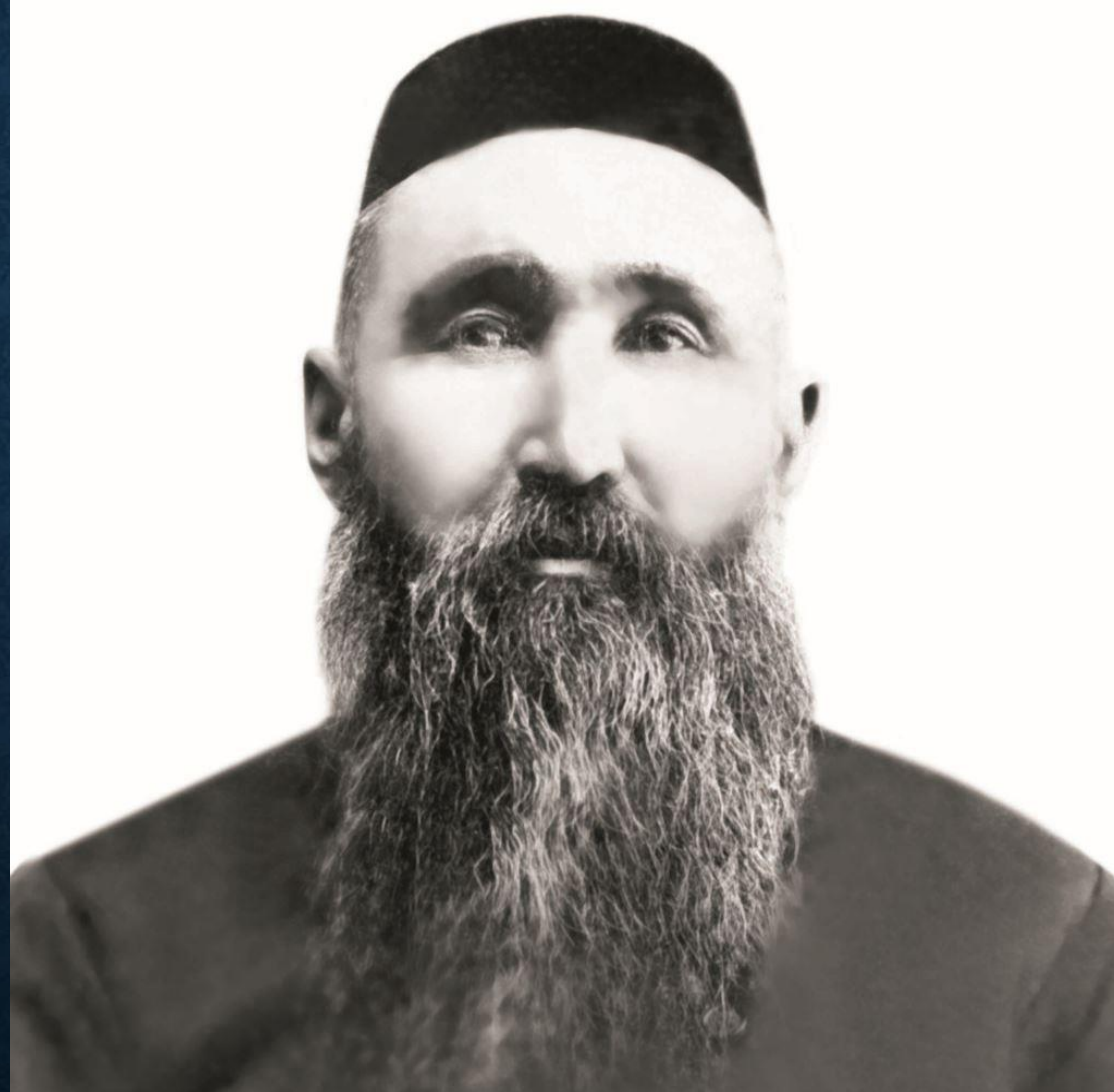
- Міржақып Дулатов қазақ халқының манифесі – «Оян, қазақ!» өлеңін жариялады.
- Міржақып саяси мәселелермен коса өз шығармасында қазақ мәдениетін түйықтан шығаратын жолдар іздейді. Ең алдымен мәдени тоқыраудың себебін М. Дулатов бодандықтан көреді.

ӘЛИХАН БӨКЕЙХАНОВ

- Ол қазақ хандарының тікелей ұрпағы, ұлт-азаттық қозғалыстың жетекшісі, қазақтың алғашқы саяси партиясының басшысы, қазақтың бірінші ұлттық үкіметі — Алашорданың көсемі еді.
- Ол Абайдың шығармашылығы туралы тұңғыш мақаланы жариялады, қазақ эпосы мен фольклоры жөнінде әлі күнге дейін ғалымдарды өзінің ой тереңдігімен таң қалдыратын еңбектер жазды.

ШӘКӘРІМ ҚҰДАЙБЕРДІҰЛЫ

- **Оның шығармашылығының негізгі тақырыбы мораль философиясы мен мәдениет ілімін қамтиды.**
- **. Кәдімгі этиканы Шәкәрімнің «ар ілімі» деп атауында да үлкен мән бар. Себебі оның негізгі категориясы, мәдениеттіліктің тірегі – ұждан.**
- **Қазақ тілінде «Мұсылмандық шарты» атты дінді қазақ мәдениетімен үйлесімді қосуға арналған еңбегі**

**ҚАЗАҚ РУХАНИ
МӘДЕНИЕТІНІҢ СОЛ
ТҰСТАҒЫ ДЕҢГЕЙІНДЕ
«АЛАШ»
ҚАЙРАТКЕРЛЕРІ
АЛДЫҢҒЫ ҚАТАРДА
ТҰРДЫ. КЕЙІН
ТОТАЛИТАРЛЫҚ ЖҮЙЕ
ОЛАРҒА ӘДЕЙІ
«КОНТРРЕВОЛЮЦИЯШ
ЫЛ-ҰЛТШЫЛДАР» ДЕП
ЖАЛА ЖАПҚАН.**

XX ҒАСЫРДЫҢ БАСЫНДА ҚАЗАҚТЫҢ ДӘСТҮРЛІ МӘДЕНИЕТІН ӨЗГЕРТУ ҚАЖЕТТІГІН МОЙЫНДАҒАН МЫНАДАЙ БАҒЫТТАР ҚАЛЫПТАСҚАН:

- **1. Түркиядағы “Танзимат” және Ресейдегі милләтшілдік пен жәдидшілдік идеялары ықпалымен дамыған діни-реформистік ағым**
- **2. “Түрікшілдік бағыт”**

ҰЛТТЫҚ-МӘДЕНИ ТҰТАСТАНУҒА КЕСЕЛІН ТИГІЗГЕН БОЛЬШЕВИКТІК ТӘЖІРИБЕЛЕР:

Демографиялық
геноцид

Этномәдени экспанция

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА РАХМЕТ!!!